

TREI MORMINTE GETO-DACICE

DESCOPERITE LA TULUCEŞTI (jud. Galaţi)

ION T. DRAGOMIR

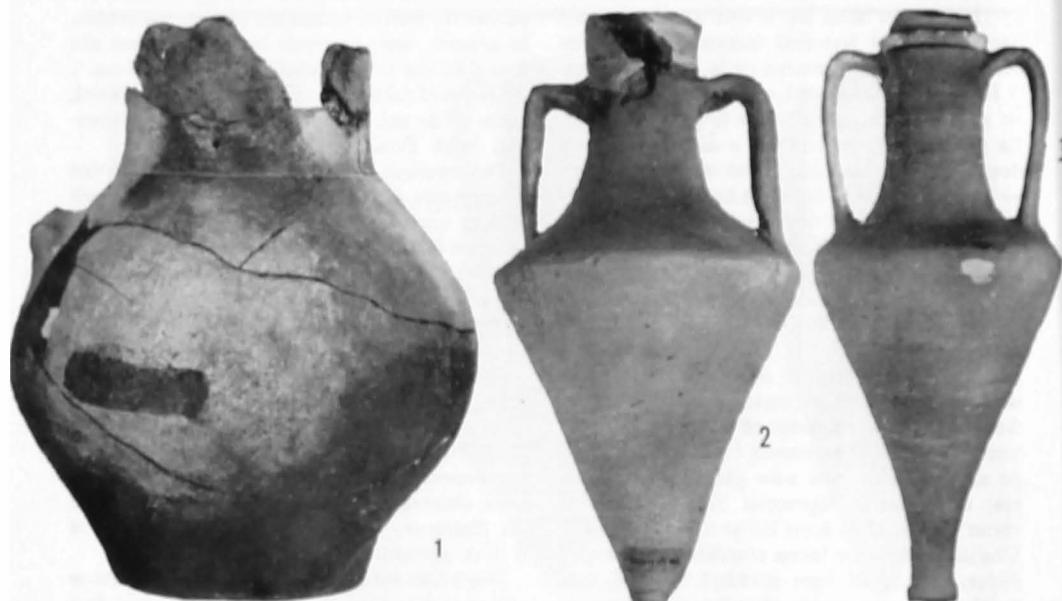

Fig. 1. Tuluceşti. Urne de incinerare geto-dacice din sec. IV-III î.e.n.; 1, vas „to-dacic din a doua epocă a fierului”; 2-3, amfore eleenistice

Cu prilejul unor lucrări întreprinse în vara anului 1964 pe traseul liniei ferate Galați-Bîrlad, în dreptul km 10+800, pe terasa inferioară a lacului Brateș, în apropierea stației Tulucești, au fost descoperite două amfore grecești și un vas de factură geto-dacică din a doua epocă a fierului, ce conțineau oase omenești calcinate, amestecate cu cenușă¹.

¹ Cele trei vase-urnă de incinerare au fost descoperite de către muncitorul Marola Nicolae, care ne-a sesizat punctul arheologic, iar materialele găsite au fost donate Muzeului regional de istorie Galați, în ale cărei colecții se păstrează. Vede și I. T. Dragomir, *Noi descoperiri arheologice în împrejurimile orașului Galați*, în ziarul «Viața Nouă», anul XX, nr. 6081, p. 2.

În urma cercetărilor efectuate la fața locului, s-a constatat că cele trei vase-urnă erau aşezate în poziție verticală, dispuse în linie dreaptă, orientate nord-sud, la 1 m distanță unul de altul, fiind descoperite la 2m adâncime față de nivelul solului actual. În acest punct se afla un strat de pămînt negru, de 0,80m grosime, suprapus solului vegetal, aparținând unor lucrări anterioare, executate pentru întreținerea căii ferate.

Vasul specific culturii geto-dacice s-a găsit în stare fragmentară. Este lucrat cu mină, din pasta amestecată cu cioburi pisate și ars la negru-cenușiu, având pete mari de culoare gri.

De formă sferoidală, cu gîtuț înalt și buza ușor evazată, măsoară 0,270 m înălțime, 0,247 m diametrul maxim și 0,145 m diametrul fundului [fig. 1/1]. O canelură orizontală delimită gîtuțul de corpul vasului, iar pe umăr are o proeminență de formă unei aripioare. Suprafața sa exterioară este netedă și lustruită. Gura vasului era acoperită cu mai multe fragmente ceramice ce aparțin unor recipiente de formă variată, de aceeași factură, care serveau drept capac urnei (fig. 2/1—4).

Așadar din punct de vedere tipologic cît și al tehnicii prelucrării, vasul-urnă împreună cu frag-

mentele ceramice amintite sunt caracteristice epocii Latene.

lat de 0,025 m, aplicat sub buza ușor profilată a vasului (fig. 1/2). Tortile, ovale în secțiune, cu sănătate longitudinală, înalte de 0,150 m, sunt prinse de sub guler și după ce fac o indoitoră de aproape 90° coboară, fiind fixate pe marginea urnărilui. Bazinul este larg, de formă conică, ascuțit spre fund, măsoară 0,250 m diametrul maxim și 0,240 m înălțimea. Deși partea inferioară a amforei lipsește, totuși, pe baza unei profilări existente, prin analogii tipologice, deducem că și exemplarul nostru a avut piciorul de formă tronconică. Pe gîtuț, imediat sub guler, amfora are imprimată, prin apăsare, o ștampilă

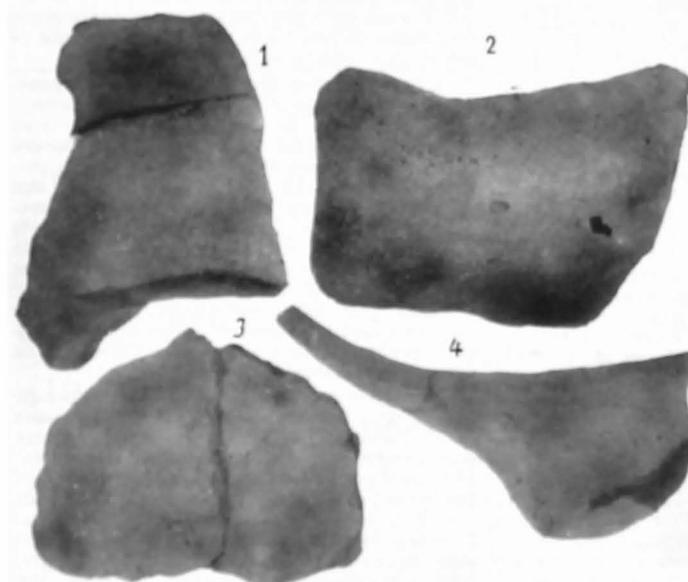

Fig. 2. Tulucești. Fragmente ceramice Latene, folosite drept capac la vasul-urnă de factură geto-dacică.

Fig. 3. Tulucești. Stampila de formă circulară cu două semne în relief, aparținând amforei elementice cu guler.

mentele ceramice amintite sunt caracteristice epocii Latene.

Faptul că vasul-urnă de incinerare prezintă urme evidente de ardere secundară ridică problema dacă nu cumva în cazul de față avem de-a face cu anumite particularități ale ritului de incinerare, în sensul că vasul era pus în imediata apropiere a rugului, în timpul combustiei acestuia.

În ceea ce privește cele două amfore-urnă, una este lucrată dintr-o pastă bine arsă și bine frâmîntată, amestecată cu nisip, firisoare de mica și alte impurități, aspiră la pipăit, de culoare gălbui-roscată. Are gîtuț larg, în diametru de 0,092 m, prevăzut cu un guler sau manșon,

circulară cu două semne în relief, cu diametrul de 0,025 m (fig. 3). Măsoară 0,450 m înălțime.

Amfora-urnă cu guler de la Tulucești își găsește analogii perfecte cu tipul cel mai bine reprezentat din inventarul depozitului de amfore de la Islam Geaferea³, din Dobrogea, și indeosebi cu amfora-urnă descoperită recent la Brăilița⁴ (oraș Brăila), într-un important

³ Expectatus Bujor, *Depozitul de amfore de la Islam Geaferea*, - SCIV -, I, an XII, 1961, p. 85-90.

⁴ La Brăilița, or. Brăila, pe terasa inferioară a Dunării, în apropierea punctului denumit «Vadul Catagapei», s-a deschis în ultimii ani nouă morminte de incinerare geto-dacice, inedite, cu inventare deosebită de valoare din punct de vedere documentar, folosind drept urne atât vase ceramice de factură locală, din Latene, cît și amfore grecești de import, din sec. IV-III i.e.n. Informațiile primite și prezentarea materialului

cimitir getodacic de incinerare, datat în sec. IV—III i.e.n.

Dat fiind faptul că stămpile din această epocă sunt deosebit de numeroase și foarte variate, în special acelea care prezintă simple monograme sau semne în relief, o datare precisă, bazată exclusiv pe semne în relief nu se poate asigura, totuși, după compoziția pastei, tehnica prelucrării și caracterele tipologice, această amforă poate fi atribuită centrului din Heraclea pontică, fiind datată în analogie cu contextul respectiv, în sec. IV—III i.e.n.

Cea de-a două amforă-urnă este lucrată din pastă bună, amestecată cu nisip foarte fin și multă mica, arsă la roșu-cărămiziu. Are gâtul larg, de 0,085 m diametru și buza profilată, delimitată printr-o sănătire orizontală. Tortile, ovale în secțiune, înalte de 0,150 m, sunt prinse de sub buza amforei, descriu o arcuire și apoi se prelungesc în jos, fixându-se în mod simetric pe umărul vasului (fig. 1/3). Bazinul este conic, ascuțit în zona fundului și se termină printr-o ușoară evazare concavă în interior. Măsoară 0,200 m diametrul maxim și 0,290 m înălțime. Amfora avea gura astupată cu piciorul unei amfore fragmentare de același tip, servind drept capac urnei.

Tipologic această amforă grecească de import este destul de des întâlnită pe teritoriul patriei noastre și, îndeosebi, în Dobrogea⁴, de asemenea în zona nordică de pe linia Dunării și anume în cimitirele autohtone geto-dacice de incinerare de la Zimnicea⁵, Brăilița⁶ și Galați⁷, datează în sec. IV—III i.e.n., precum și la Tulucești.

După tehnica prelucrării și profilul sveit sistem îndreptățită a presupune că centrul de proveniență al acestui tip de amforă este Heraclea pontică⁸.

arheologic, ne-au fost înlesnite prin bunăvoiețea tov. Anastasius Florian (director) și Harjuchi Nicolae (muzeograf principal), de la Muzeul de istorie din Brăila, cărora le aducem mulțumiri și pe această cale.

⁴ V. Canarsache, *Importul amforelor stămpilate la Istria*, ed. Acad. R.P.R., 1957, p. 10, fig. 6, p. 192, fig. 31—32. Vezi și Expectatius Bujor, *op. cit.*

⁵ Raport sumar asupra campaniei de săpături arheologice de la Zimnicea, în «SCIV», an. I, 1950, p. 96—98, (responsabil I. Nestor); Vezi și *Istoria României*, vol. I, ed. Acad. R.P.R., 1960, fig. 51 și 52 (cap. red. R. Vulpe).

⁶ Vezi nota nr. 3.

⁷ În anul 1899, pe teritoriul orașului Galați, în curtea locuințelor Van Til din apropierea grădinii publice, s-a descoperit un mormînt de incinerare geto-dacic, care conținea o amforă grecească de import, din sec. IV—III i.e.n., lucrată din lut ars, de culoare roșie-cărămizie.

Amfora-urnă se păstrează în stare fragmentară din antichitate și actualmente se află în colecțiile Muzeului de istorie Galați, marcată ca numărul de inventar 2331.

⁸ I. B. Zeest, *Keramikeskaja Tara Bosfora*, «Materiali i Issledovanij po Arheologii SSSR», nr. 83, Izdatelstvo Akademii Nauk SSSR, Moskva, 1960, p. XXII/43.

Pe baza materialului locuitor și cienistic, descoperirile noastre pot fi încadrăte cronologic în ultima parte a sec. al IV-lea și începutul sec. al III-lea i.e.n. Ritul de înmormântare în urme cu capac, care se generalizează în lumea trăcă în cea de-a două epoci a fierului, este întâlnit și la Tulucești, la nord de Dunăre, având o serie de analogii cu unele din mormintele recent descoperite în cea mai apropiată necropolă geto-dacică de la Brăilița⁹.

Cele trei morminte de incinerare de la Tulucești aparțin cu siguranță populației autohtone geto-dacice, care după cum ne este binecunoscut, practică aproape în mod exclusiv ritul incinerării. Mormintele au fost lipsite de inventar. Totuși, după structura și dimensiunile oaseilor umane calcinate din urme, putem deduce că mormintele aparțin unor maturi.

În lumina cercetărilor de pînă astăzi, se poate preciza cu suficiență certitudine că cimitirele vechi autohtone de incinerare, în care s-au găsit materiale arheologice aparținând culturii geto-dacice, împreună cu obiecte specifice culturii cienistice, din sec. IV—III i.e.n., sunt contemporane, fiind bine documentate pe lîngă Danubian, la Zimnicea¹⁰, Făcăieni¹¹, la Brăilița, Galați și Tulucești. Amintim de asemenea cimitirele de incinerare binecunoscute din Dobrogea, de la Satu Nou¹², Murighiol¹³ și Telția¹⁴ s.a., datează în sec. IV—III i.e.n., unde s-au descoperit nenumărate materiale arheologice specifice culturii geto-dacice, la un loc cu ceramica cienistică de import.

Descoperirea acestor morminte de incinerare în vase-urnă de factură geto-dacică și cienistică au o deosebită valoare documentară pentru istoria veche a țării noastre, deoarece ele ilustrează în mod concret nu numai existența populației autohtone geto-dacice din partea Dunării de Jos, și în special din imprejurimile Galațiului, ci ne argumentează și caracterul relațiilor economice ale autohtonilor cu lumea coloniilor grecesti vest-pontice și chiar cu băştinașii din Scitia Minor, din timpul celei de-a două epoci a fierului.

Fără indoială că, activitatea comercială și relații culturale ale orașelor pontice cu populația autohtonă nu s-au limitat numai la teritoriul dobrogean, ci ele s-au extins multă la nord de Dunăre, în spațiul carpato-danubian, locuit în acea epocă de către populația geto-dacică.

⁹ Vezi nota 3.

¹⁰ Vezi nota 5.

¹¹ I. Barnea, *O cercetare arheologică pe Borcea*, «Revista Muzeelor», nr. 2, an III, 1966, p. 157—158, fig. 3.

¹² Bucur Mitrea, C. Preda și N. Anghelușcu, *Sanatoriul Satu Nou, Necropola geto-dacică*, «Materiale», VIII, Ed. Acad., Buc., 1962, p. 369—372, fig. 1.

¹³ Expectatius Bujor, *Săpăturile de salvare de la Murighiol*, «SCIV», IV, 3—4, 1955, p. 571—580, pl. II/4.

¹⁴ G. Simion și Gh. I. Cantacuzino, *Cercetările arheologice de la Telția*, «Materiale», VIII, Ed. Acad., 1962, p. 369—381.